

● SPLOŠNA LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

Obrambna vzgoja prebivalstva

Vojna predstavlja danes najboljše družbeni pojav, ki ga je mogoče voditi samo ob polnem angažiranju vseh sil in sredstev družbe. Izogniti se mu ne more nobena družbena sila, saj poleg oboroženih sil sodelujejo v njem tudi vse neoborožene sile — gospodarstvo, politika, moralne in psihološke, kulturne in znanstvene, tehnične in vse druge sile, s katerimi danes razpolaga družba.

Oboroženi boj je sicer še vedno glavni dejavnik vojne in to potrjuje tudi vojaška znanost. Vendar praksa in izkušnje revolucionarnih in narodnoosvobodilnih vojn (naša NOB in revolucija, alžirska, vietnamska in druge) kažejo na enotno in nedeljivo dialektično celoto oboroženega in neoboroženega boja. Ta dialektična enotnost je vidna tudi pri klasičnih marksizma, ko obravnavajo vprašanja vojne.

Naša zasnova, sistem in strategija splošne ljudske obrambe SLO, je znanost in praksa priprave za vodenje vsesplošne obrambne vojne. Daje vsebino in določene zakonitosti, pravice in dolžnosti vsemu našemu prebivalstvu glede na pravice in dolžnosti vodenja boja za svojo svobodo, za svoje samoupravne

demokratske in socialistične interese, za svojo nedotakljivost in suverenost v oboroženih in neoboroženih oblikah tega boja.

Če je to tako, potem je prav, da pri graditvi sistema SLO, vseh vrst in oblik odpora proti vsakršnemu agresorju v vsakršnih vojnih razmerah resno in nenehno vzgajamo, urimo in usposabljam vse naše prebivalstvo za obrambno vojno kot sestavni in neločljivi del obrambnih priprav — od naše osnovne družbene celice prek asociacij in subjektov pa vse do najvišjih družbenih dejavnikov.

Pouk o obrambnih zadevah torej ni le vaja, izurjenost, znanje in drugi dejavniki boja, ampak je to idejnopolitična vzgoja, notranja ljudska samoupravna in revolucionarna miselnost našega vsakega občana.

Ta se začne z nacionalno zavestnostjo, našim samoupravnim socialističnim patriotizmom, z ljubeznijo do domovine, z razvijanjem bratstva in enotnosti in nenehnim razvijanjem samoupravnih odnosov od osnovne celice do federacije. Pouk, znanje in vzgoja, sega torej v vsa obdobja življenja ljudskega bitja, do vseh dejavnikov, asociacij in subjektiv naše družbene skupnosti.

Če govorimo o obrambni vzgoji našega prebivalstva, ne

mislimo torej vedno in izključno na vojaške veščine, vojaško obrt in znanje, ampak na splošno ljudsko obrambo, izobrazbo, ki se končuje tudi s posebnim spoznanjem o dejavnostih potencialnega sovražnika vseh barv in v vseh situacijah, kar sega tja do našega vsakdanjega obnašanja. Zato se moramo vsi na nek način nenehno seznanjati z vojno, z vso njeno grozovitostjo in njeno nevarnostjo za človeški in družbeni razvoj, da končno pridemo do spoznanja, kako je le-ta nepotrebna kot sredstvo politike pri reševanju mednarodnih in meddržavnih odnosov. Seznanjati se moramo z vsemi in vsakršnimi aktivnostmi sovražnika — od obveščevalnih, špijonskih in diverzantskih do sabotažnih in protirevolucionarnih, z njegovimi vojaškimi potenciali in političnimi cilji ter z vrsto drugih dejavnosti in aktivnosti, katere je izvajal sovražnik — agresor v nenehnih vojnah po drugi svetovni vojni za doseg svojih ciljev. Seznanjati se moramo o pravičnosti in nepravičnosti boja, kaj te pomenijo za razvoj ljudskih in mednarodnih odnosov, čeprav gre tudi za odnose med socialističnimi deželami.

V zadnjem času je, v hotenju po spoznanju o teoriji in praksi SLO ter njeni razredni vsebini, potrebno kaj več govoriti o nacionalizmu kot zelo negativnem pojavu v naši družbi, saj le-ta razbija enotnost in zmanjšuje obrambno moč vse naše dežele.

Pa še mnogo tega je treba obdelati z našimi občani — in ne le vedno organizacijo organov

SLO — kot organizatorji take obrambne vzgoje naj nastopijo komiteji za ljudsko obrambo (LO), ZK, SZDL in ZSMS. Pri tem naj se odgovorni za programe v šolah vseh stopenj bolj zanimajo na vzgojni in manj za rutinski del učnega programa. Vse pa velja povezati tudi s stališča socialistične vzgoje in obrambno vzgojo spremeniti v enotni vsenarodni program socialistične samoupravne vzgoje našega človeka.

Danes ni več potrebno iz obrambne vzgoje delati tabujev, ker je to normalna dejavnost naše družbe. Zasnova in sistem SLO in DS je danes že toliko »zlezla pod kožo« naših ljudi, da jim ne manjka splošne vzgoje, o kateri je bil govor. Zato ne čakajmo samo na programe republiškega sekretariata za LO, marveč vse življenje v duhu SLO prilagodimo potrebam in zakonitostim razvoja naše družbe.

Upam, da bomo z letošnjim programom obrambne vzgoje prebivalstva uspešnejši kot doslej, saj so teme — zunanja in notranja politika, gospodarstvo, neoboroženi odpor — ter postopki in organiziranost prebivalstva ob morebitnem hudem potresu, bližje poslušalcem kot so bile prejšnje. Upam, da poslušalci teh predavanj in informiranja ne bodo šteli za odvečno breme, ampak kot nujno potrebno, saj gre za naše interese, torej interese slehernega od nas in naše celotne družbe.

FRANC SOTLAR
GENERALMAJOR V PO
KOJU

● RAZMERE V SAMSKEM DOMU V ZAKOTNIKOV 1

Bo ostalo le pri besedah?

Približno milijon in pol dinarjev dolgov raznim dobaviteljem ob koncu lanskega leta, občasno zaprta voda, odklopljena elektrika, mrzli radiatorji, neodvožene smeti, neplačane stanarine, neprijavljene osebe, poškodovani in skrajno zanemarjeni prostori in za nameček še popolna brezbržnost večine od dvaindvajsetih delovnih organizacij, ki imajo razpolagalno pravico v posloplju, o katerem govorimo — tako bi lahko s nekaj besedami označili stanje v samskem domu v Zakotnikovi 1. Ta nered, ki sicer traja že kar precej let, se je v zadnjem času tako povečal, da se je bati uničenja družbene imovine.

Kaže pa, da tem težavam še zlepa ne bo konec. Naša občinska skupščina je sicer na seji 23. decembra lani na pobudo družbenega pravobranilca samoupravljanja imenovala začasni organ upravljanja v domu, vendar ta brez pomoči prav gotovo ne bo mogel rešiti vseh problemov, ki so se kopičili leta in leta. Vendar če hočemo razumeti, kako je lahko prišlo do tako nevezdržnih razmer, moramo nekaj več povedati o dogajanju v domu med letom 1963, to je od takrat, ko je bil dom zgrajen, pa do danes.

Samski dom v Zakotnikovi 1, v katerem je 117 sob s tristo ležišči, zdaj pa v njem živi nekaj več kot 180 ljudi, je prvič zapadel v denarne težave že leta 1963. V letih 1973 do 1976 si je večji znesek denarja prisvojil takratni upravitelj doma, neplačanih pa je ostalo tudi več računov.

Takrat so prvič odklopili elektriko, centralno ogrevanje in drugo. Krajevna skupnost Moste si je zelo prizadevala, da bi uredila poslovanje doma, tako da to ne bi bilo prepuščeno le iznajdljivosti in samovolji stanovalcev. K sodelovanju so poskušali prirediti tudi delovne organizacije, ki imajo razpolagalno pravico z ležišči v domu, pa tudi nekatere občinske organe, vendar je bil njihov trud zaman.

Večina delovnih organizacij se ves ta čas ni menila za to, v kakšnih razmerah živijo njihovi delavci v domu, niti se niso brigale za denarno poslovanje doma. Mnoge od delovnih organizacij so šle celo tako daleč, da so v samski dom brez slabe vesti pošiljale stanovat družine z otroki. Pri tem jim najbrž ni prišlo na misel vprašanje, ali je to okoliščina primerno za rast in razvoj otrok. Celotno pred nedavnim, že ko so se predstavniki delovnih organizacij dogovorili, kako v prihodnje upravljati dom, je prišlo do takih primerov.

Klinični center je namreč nekemu svojemu delavcu, ki ima družino, izdal napotnico za bivanje v samskem domu.

Tako stanuje v stavbi, ki je bila ob dograditvi namenjena samskim delavcem, 22 družin, otrok pa je približno 32.

Ti številki pa se spreminjata iz tedna v teden.

Konec lanskega leta je družbeni pravobranilec samoupravljanja sklical sestanek predstavnikov prizadetih delovnih organizacij, na katerem so se dogovorili, kako urediti nevezdržne razmere v domu. Navzoči so obljubili sodelovanje, toda bati se je, da bodo potem, ko bo treba preiti od besed k dejanjem, pozabili na te sklepe. V preteklosti se je namreč to že zgodilo. Gre namreč tudi za to, da bodo morale letos organizacije združenega dela za kvadratni meter prostora, s katerim razpolagajo, prispevati za najnujnejša popravila in za pokritje polovice stroškov za varnostno službo 3500 dinarjev.

Brez dvoma pa bi bilo pri nadaljnjem upravljanju doma koristno upoštevati predlog koordinacijskega odbora za vprašanja stanovanjskega gospodarstva pri predsedstvu občinske konference SZDL, po katerem naj bi se tudi osnovne organizacije sindikata v prizadetih ozidih brigale za razmere, v katerih živijo njihovi delavci. Ne nazadnje pa bi kazalo prisluniti tudi zamisli, da bi družine, ki živijo v samskem domu, imele prednost pri reševanju stanovanjskega problema. (Podobno kot je bilo to z družinami, ki so živele v barakah.)

Po zdajšnjih pravilnikih pa v večini delovnih organizacij ti delavci za razmere, v katerih živijo, dobijo majhno število točk, ker jih v podjetju obravnavajo kot »rešene«.

DARJA JUVAN

● Popravek

V 2. številki Naše skupnosti z dne 25. 1. 1983 je na četrti strani v rubriki Čestitke ob jubileju prišlo do neljube napake. Zapisali smo, da je Janko Lopičič s Povšetove 106-d praznoval 18. januarja sedemdeseti rojstni dan. Pravilno pa bi se moralo glasiti, da je praznoval **šestdeseti rojstni dan**. Za napako se tovarišu Janku Lopičiču in našim bralcem opravičujemo.

UREDNIŠTVO

Pogoji bivanja v KS Zalog in problem varstva okolja

Sredi januarja je bila na sedežu KS Zalog razprava o rezultatih raziskovalne naloge Pogoji bivanja v KS Zalog in problem varstva okolja. Nalogo so l. 1981 opravili strokovnjaki raziskovalnega inštituta fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo ter zavoda SR Slovenije za varstvo pri delu.

Nosilec naloge je bil dipl. psih. Jan Makarovič.

Pobudo za to raziskovalno akcijo smo podali Založani sami. Naš namen je bil, da bi natančneje ocenili obseg ekološke ogroženosti v Zalogu ter nakazali možnosti za reševanje teh problemov, pa tako dobili argumente, na podlagi katerih bi moč terjati od vseh bodočih investitorjev in tudi od že obstoječih industrijskih objektov dosledno spoštovanje ukrepov za varovanje okolja. Kot vemo, se nam v Zalogu obeta gradnja centralne čistilne naprave za čiščenje odpadnih vod, stadion tehnične kulture in širitev živilsko-predelovalne industrije. To pa pomeni, da bo Zalog popolnoma obkrožen s potencialnimi onesnaževalci zraka.

Raziskovalna naloga ima tri dele: sociološki del, meritve onesnaženosti zraka in meritve obremenjenosti s hrupom.

Sociološki del je izdelan na podlagi ankete 253 Založanov. Iz odgovorov lahko razberemo naslednje:

— smrad in onesnaževanje zraka je najbolj problematičen vidik bivalnega okolja naših krajanov. Najpomembnejši vir onesnaževanja je smrad živalskih odpadkov (Koteks-Tobus);

— nevednost zaradi hrupa so v Zalogu nadpovprečno velike. Glavna izvora hrupa sta železniška ranžirna postaja in tovorni promet po glavnih cestah;

— hrup in slab zrak posebno motita bolnike, starejše krajanje in otroke;

— krajanje so znatno manj zadovoljni z okolico svojih stanovanj kot s stanovanji samimi;

— opremljenost naselja je izredno slaba. Krajanje najbolj pogrešajo pošto, banko, zdravstveno ambulantno, telefone, postajo milice, boljše cestne povezave s centrom mesta, možnosti za obisk kulturnih prireditev, zabave in razvedrila, obrtne servise;

— Zalog je v veliki meri »spalno naselje«, vendar precej Založanov sodeluje v raznih športnih, kulturnih in drugih društvih. Zato bi morali tem društvom posvetiti večjo pozornost. Ne smemo namreč pozabiti, da je izobrazbena raven Založanov v povprečju kar visoka in da družbene potrebe vsekakor obstajajo;

— prihodnje gradnje v Zalogu — predvsem čistilne naprave in stadiona tehnične kulture — krajanje a priori ne zavračajo, vendar zahtevajo, da so odločitve o takih gradnjah sprejete šele na osnovi široke in demokratične javne razprave, kjer bi jih investitorji objektivno seznanili z vsemi prednostnimi in negativnimi posledicami nameravane investicije;

— s samoupravno in družbenopolitično aktivnostjo krajanov ne moremo biti zadovoljni, čeprav anketa kaže, da so možnosti za tako delovanje dobre. Problemi so bolj v pripravljenosti krajanov za tako delo. Majhno vlogo, ki jih imajo občani pri odločanju, kaže razlagati kot nemotiviranost in pomanjkanje družbene angažiranosti — pri čemer seveda pozabljamo, da so angažirani lahko le tisti, ki imajo v rokah družbeno moč. Kljub našim deklaracijam o samoupravljanju je dejanska družbena moč še vedno skoncentrirana »v vrhu«, kjer se sprejemajo vse pomembnejše od-

ločitve. Ena takih je bila tudi sprejem generalnega urbanističnega plana Ljubljane, ki je dal osnovo vsem ekološkim problemom, s katerimi se danes srečujemo v Zalogu.

Seveda pa to ne pomeni, da je angažiranje občanov pri reševanju problemov kraja brez pomena. Prav oni se morajo namreč upreti birokratski svojevolji, za kar jim naša samoupravna zakonodaja daje široke možnosti.

Meritve onesnaženosti zraka, ki jih je izvedel zavod SR Slovenije za varstvo pri delu, so večji del potrdile mnenja krajanov, izražena v anketi. Čeprav onesnaženost zraka z nekaterimi glavnimi politanti — žveplov dioksid, dušikov dioksid in respirabilni aerosoli — v poprečju ni presegla maksimalno dovoljenih koncentracij, je potrebno pri končni oceni upoštevati sinergijski aditivni učinek teh onesnaževalcev na človekov organizem. Pri tem lahko ugotovimo, da je onesnaženost pozimi tudi do 100 % večja od dovoljene, poleti, ko ta onesnaženost ni tako velika, pa nastopi smrad in prah. Prah je prisoten predvsem ob glavnih cestah, smrad pa je najbolj pogost v montažnem naselju, ob Hladilniški poti in Poti na Hrše. Poleti je skoraj polovica dni onesnaženih s smradom (45 %).

Meritve obremenjenosti s hrupom, so pokazale, da je področje KS Zalog zmerno obremenjeno s hrupom. Bolj je obremenjeno s hrupom zlasti področje okrog železniških transportnih naprav, okrog glavne prometnice skozi Zalog, deloma zaradi industrije na severozahodnem obrobju in zaradi

Zalog z ranžirno postajo. Foto: S. G.

sezonskih virov, kot je npr. ozvočenje drsališča. Glede na površino je preveč obremenjeno s hrupom podnevi ok. 30 % in ponoči ok. 50 % površine Zaloga. Bistveno večji obseg motenega področja ponoči je posledica praktično enake emisije hrupa železniškega prometa v nočnih urah, ko je kriterij strožji od dnevnega. V okolici Agrokombinatske ceste, ki teče po sredini Zaloga, so s hrupom preveč obremenjena predvsem pročelja stanovanjskih zgradb na obeh straneh cest in to zaradi cestnega prometa, vezanega na industrijo.

SMERNICE ZA NADALJNI RAZVOJ IN SANIRANJE STANJA

Hrup

Za varstvo najbolj prizadetega območja okrog železniških naprav je pri nadaljnji zazidavi predvideti kot zvočno bariero med železnico in stanovanjskim področjem strnjene industrijske objekte (skladišča ipd.) ali nasipe, kombinirane pregradami, ter zamenjati zvočno signalizacijo z radijsko. Za razbremenitev stanovanjskega področja v središču Zaloga je potrebno zmanjšati tovorni cestni promet, ki je vezan na industrijsko cono, s preusmeritvijo na industrijsko cono, ki naj bo po možnosti čim bližje industrijskemu področju na zahodnem robu Zaloga. Sedanja hrup industrije je mogoče zmanjšati z zmanjšanjem emisije nekaterih posameznih virov. Pri nadaljnji gradnji je potrebno na meji med industrijsko in stanovanjsko cono predvideti tehnološke postopke, ki ne

povzročajo hrupa, in strnjene vrste objektov, ki preprečujejo širjenje hrupa proti naselju. Pri pazljivem upoštevanju hrupa v razvojnih projektih je mogoče v večini primerov izboljšati sedanje stanje in zagotoviti predpisane vrednosti.

Onesnaženost zraka

Sanirati bi bilo potrebno sedanje industrijske izvore, ki povzročajo prekomerno onesnaženost (prah in smrad). Bodoče načrtovanje industrijskih objektov pa zahteva še dodatno preučevanje, analizo vremenskih razmer in drugih za lokacijo objektov pomembnih meteoroloških parametrov, ki lahko negativno vplivajo na kvaliteto zraka v naseljenih področjih.

Ker je tudi tovorni, zlasti tovorni in avtobusni promet, pomemben izvor onesnaževanja predvsem v ožjem središču, bi bila potrebna preusmeritev tovornega prometa na obvoznice.

Nadaljevali bi bilo potrebno z dosedanjimi napori za uporabo čim čistejših goriv tako v gospodinskih kot industrijskih izvorih, pri čemer ima sedanja in načrtovana usmeritev na plinsko gorivo prvenstveno mesto.

Z analizo smo se prepričali, da so problemi Zaloga sicer številni in težavni, vendar nikakor ne nerešljivi. Z odločnimi ukrepi je Zalog še vedno mogoče sanirati. Velja pa opozoriti, da bo nadaljevanje urbanistično in ekološko neodgovornega početja lahko privedlo v Zalogu do nepopravljivih posledic.

PO RAZISKOVALNI NALOGI PRIPRAVIL CVETO BAŠELJ